D. A.

DISSERTATI

DE SEPTEMVIRIS SEV ELECTORIBVS GERMANORVM REGNI ET IMPERII ROMANI,

ROMA

QVAM

PRAESIDE

Viro Magnifico, Excellentiſſimo & Experientiſſimo

HERMANNO CONRINGIO,

Philoſ. & Med. Doct. hujusq; P.P. ac p. t. Vice-Rectore Magnifico, hoſpite & Præceptore ſuo colendo,

Publicè examinandam proponit

In novi Iulæi Auditorio majori

Ad diem VII. Septemb.

HENRICVS VVILHELMVS Pape.

HELMESTADI,

Ex officina HENNINGI MVLLERI, Acad. Typ.

CIↃ IↃ C XLIV.

MIS, CELSISSIMIS-
RINCIPIBVS AC
DOMINIS,

DN. CHRISTIANO
LVDOVICO,
DN. GEORGIO WIL-
HELMO,
Ducibus Bruſuicenſium & Lunebur-
genſium.

FRATRIBVS GERMANIS,
Dominis ſuis Clementiſſimis,
Felicitatem perpetuam.

SErenißimi Celſißimiq; Principes, Domini Clemẽtißimi, Annus iam agitur quintus cum Celſit. V.V. in Belgium iter arriperent: Ea tum mihi contigit felicitas, quam optaram ſemper, ſperare auſus fueram nunquam, ut liceret mihi in comitatu Celſit. V.V. eſſe, & earum, donec luctuoſißimus Divi Georgii, Parenti veſtri, obitus Celſit. VV. ad patriæ curam revocaret, quotidiano ferè aſpectu & alloquio frui. Etſi

autem

autem omni ſtudio tum in id [illegible] ut, quæ debebam, præſtarem Celſit. V V. obſequia; vereor tamen, ne adoleſcens, quid tantis deberetur Principibus, attendere potuerim: eoq; nomine eſt quod Celſitudines V V. humilimè obſecrem, velint clementer meæ ignoſcere adoleſcentiæ. Redii hinc ad veſtram, Sereniſſimi Principes, Academiam, ibiq; Viris ſummis, & quorum doctrina etiam apud exteros celebrari meruit, uſus Præceptoribus, porrò ſtudiis meis conſulere conatus ſum. Nunc Gallias quoq; & Italiam, licet graves fore Patri meo, miſerrimis his temporibus ſumptus videam fretus tamen Amicorum, & divino inprimis auxilio, prima quaq; die petere, viſisq; variis populorum inſtitutis & moribus, inde quoq;, quod ad rem meam faciat, haurire, decrevi. Omninò autem mihi faciendum putavi, ut antequam huic me accingerem itineri, aliquod extaret, qualecunq; tandem, meæ erga Celſitudines veſtras obedientiæ monumentum. Auſus itaq; ſum theſes has, quas conſcripſi, Academicas humilime Celſit. V V. offerre. Indignas eas eſſe ſummorum Principum aſpectu, haud diffiteor: at liceat thura non

h… arre toſto libeare. Natus edu-catusque … rris Celſit. VV. omnia Celſit. VV. debeo. Et verò utinam aliqua tandem, quæ in Celſitudinum veſtrarum commodũ vergerent, à me proficiſci poſſent! Equidem omni opera hoc unum agam. Interea Sereniſſimi Principes, Domini clementiſſimi, humilimâ veneratione Celſitudines VV. rogo, velint me quoque ſubditum ſuum, ſua tam illuſtri apud omnes clementia, proſequi. Valete Sereniſſimi Principes, Domini Clementiſſimi, & æterno harum terrarum bono diu feliciterq́; regnate. Dabam Helmſteti die 2. Septemb. Anno CIↃ IↃC XLIV.

Celſitudinum VV.

ſervus humilimus

HENRICVS VVILHELMVS Pape.

D.O.M.A.

D. O. M. A.

DE

ELECTORIBVS SEV SEPTEMVIRIS REGNI ET IMPERII ROMANI GERMANORVM.

Theſis I.

REſpublica Romana ab initio Reges, mox Conſules, Tribunos, Dictatores, alioſq; Magiſtratus habuit, donec varijs agitatam ſeditionibus, poſt graviſſimas Marij & Syllæ digladiationes, Cajus Iulius Cæſar devicto Pompeio, ſub nomine Dictatoris, unius iterum poteſtati ſubjecit. Ejus ex ſorore nepos, filiuſque adoptivus Octavianus, patris interfectoribus cœteriſque inimicis devictis, cœptum à patre opus fœlicius pertexuit, feſſamque Rempublicam ſub nomine Principis omnem in ſuam poteſtatem redegit: Eſtque ijs artibus ab eo ſtabilitus Principatus, ut immotus poſtea ſteterit. Ei poſt longam feliciſſimamque dominationem defuncto ſucceſſit Tiberius, Tiberio Cajus, uterque ex adoptione. Cæterum interfecto ob horrenda ſcelera Cajo, cum, qui jure hæreditario ſuccederet non eſſet, rerum omnium ad Senatum populumque Romanum, videbatur redijſſe ſumma, ijſque omni jure ficere

qu[illegible] præficere: Verùm ea fuit militum po-
te[illegible] ſtro Senatu hoc ſibi juris ſumerent. *Dio Caſſius lib.* [illegible]. *Cajo mortuo Conſules, dimiſſis in omnes partes urbis cuſtodibus, Senatum in Capitolium vocarunt. Ibi ſententiis diſcrepatum; cum alij populo ſummam Reip. reſtituendam; alij unum Principem eligendum cenſerent, atque hi rurſum alius alij principatum deferret. Ita re infecta reliquum diei & nox tota abſumpta eſt. Interim milites quidam, rapinæ cauſa Palatium ingreſſi Claudium (qui propterea, quod cum Cajo agebat tumultuma metuens ſe abdiderat) in obſcuro angulo occultatum invenientes, primùm protraxerunt, alium quendam eſſe, ac ſecum habere aliquid abſconditum rati: mox cognitum Imperatorem ſalutaverunt ac in caſtra deduxerunt. Ibi omnium conſenſu militum ei, orto nimirum Imperatorio genere ac bono viro Imperium eſt tributum. Conſules cum aliquandiu miſſis Tribunis plebis ei edixiſſent, ne Principatum capeſſeret, ſed ſub populi Senatusq; & Legum poteſtate eſſet: poſtquam à ſum etiam militibus deſeri ſe viderant, ipſi quoq; aſſenſi ſunt & imperium ei decreverunt.*

II. Aliquoties tamen Senatus, idque, quantum ex Romana hiſtoria colligere licet, ter tantùm, auſus eſt ante militum ſuffragia creare Imperatores. Et hac ratione electi ſunt: occiſo Domitiano, Nerva: contra Maximinum Thracem, Celius Balbinus & Pupienus: interfecto Aureliano, Tacitus.

III. Sed & ex prædeceſſorum voluntate & jure quaſi hæreditario Imperium adepti ſunt plurimi, quos omnes hic recenſere nimis longum foret: plæroſque collegit Onuphrius Panvinius. *libr. de Comitiis Imperial. cap. 1.*

IV. Ex his ergo conſtat variam fuiſſe Imperatorum

rum Romanorum ſucceſſionem; cuj[illegible] po-
teſtatem cum modo hi, modo illi ad ſe[illegible]on po-
tuit non ea res ſæpius ingentes dare motus; idq; factum eſſe docent hiſtoriæ. Sanè ſi etiam cœteris omnibus excluſis, penes ſolos milites (quemadmodum quoque ut plurimum fuit) fuiſſet electio, res turbis carere non potuiſſet. Quippe cùm exercitus eſſent plurimi, ijque magnis à ſe invicem locorum intervallis disjuncti, omnes tamen idem in creando Imperatore jus ſibi vindicarent; non poterat non contingere ut plures ſimul eligerentur: quibus deinde tamdiu inter ſe digladiandum erat, donec unus eorum, cœteris non ſine ingenti Reip. clade everſis, ſolus rerum potiretur.

V. Conſtat quoq; & illud peſſimam tum fuiſſe reip. Romanæ conditionem; in qua omnia fere penes milites eoſq; mercenarios & maximam partem barbaros, quibus de jure nihil in Rep. debebatur, fuere: quorum tanta fuit protervia ut vel minima, vel nulla demum de cauſa, ſolâ vel voluptate vel avaritiâ ſtimulati, dominos mutarent. Qua de re egregiè diſſerit Eraſmus *Præfatione ad Tranquillum ad Duces Saxoniæ.* Quin eo demum proceſſere malitiæ ut Imperium palam venale proponerent, pluraq; pollicenti darent; ut auctor eſt Herodianus. Quare quoq; non eſt quod miremur adeo tum cecidiſſe remp. Romanam ut vix veteris gloriæ veſtigia reſtarent: cum regnum in ſe diviſum ſtare non poſſe & Sacræ literæ, & ipſa recta ratio, loquantur.

VI. Sed ad rem redeamus. Translato Imperij robore Conſtantinopolim à Conſtantino, duo cœpere eſſe Imperia: Occidentis alterum, cujus metropolis Roma: Orientis alterum, cujus metropolis Conſtantinopolis. Regebantur autem hæc Imperia modo à pluribus;

modò

mo[illegible] pe ea lege diviſa erant, ut ſibi mutuo ſucce[illegible] ea ipſam autem ſuccedendi rationem nihil mutatum eſt; donec victo & tonſo ab Herulis & Gothis Auguſtulo, deſijt Imperium occidentis. Tum enim, fortè quod res vires ipſorum excederet, quievere Imperatores, Gothique quietè Italiam poſſedere, donec tandem, neſcio qua de cauſa, moto à Iuſtiniano bello, per Narſetem & Belliſarium omninò victi ſunt. Fuit tamen haud diuturnum hoc gaudium; nam offenſo Narſete, & ab eo vocatis ex Pannonia Longobardis, quæ acquiſiverat plæraque iterum amiſit. Ea tamen quæ retinuit, in quibus & ipſa Vrbs Roma fuit, deinceps ab Exarcho, quem Ravennam Imperatores mittebant, gubernata ſunt, cujus, creſcentibus quotidie Longobardorum rebus, vires adeo decrevere ut vix quicquam in illo Romanis auxilij reliquum eſſet.

VII. Porrò imperante Conſtantinopoli Leone Iſauro exarſit graviſſima de Imaginibus controverſia, quæ adeo accendit animos, ut tandem à Pontifice Gregorio II. anathemate obſtringeretur Imperator, eique vectigalia quæ hactenus Imperio pendebantur negarentur. Quin & Imperatorem creare voluerunt qui in Italia erant exercitus omnisque Italia, niſi Pontifex id prohibuiſſet, uti conſtat ex Paulo VVarnefrido. *Hiſt. Longobard. lib. 5. c. 44.* & Anaſtaſio in Vita *Gregorij II.* Manſit tamen aliqua Conſtantinopolitanis Imperatoribus auctoritas: nam & cunctam Provinciam Italiæ literas ſupplices pro erigendis imaginibus Conſtantinopolim miſiſſe, & Papam, miſſo Conſtantinopolim legato, rogaſſe Imperatorem, veniret in Italiam & Romam & Italiam liberaret à Longobardis, auctor eſt idem Anaſtaſius *in Vitis Gregorij II. & Zachariæ.*

IIX. Pre-

IIX. Premebant intereà deſtitutos [illegible] ſilijs Romanos crebris irruptionibus Longobardi, confugere igitur ad Francorum opes longè lateq; tum per occidentē florentes; qui moti Pontificum quorum ob religionē magna apud omnes erat auctoritas, precibus, ſæpius auxilio præſto fuere, & Longobardis modò auctoritate ſuâ, modò vi in ordinē redactis, non modò Romam liberarunt, ſed & poſſeſſionibus non ſpernendis Romanā ornarunt Eccleſiā. Vnde factū, ut Pontifex Romanus, qui jam antè tanquam Summus Eccleſiæ Chriſtianæ antiſtes, ſummo à Chriſtianis proſequebatur honore his auctus præſidijs, paulatim majus ſumpſerit incrementum, donec ad id excrevit ejus potentia faſtigium, ut nulla unquam major Chriſtianæ Eccleſiæ tyrannis incubuerit. Verùm hæc aliò pertinent.

IX. Liberati crebris Francorum auxilijs Romani, Carolum, jam devicto Longobardorum regno victorijs clarum, Patricium ſibi adſcivere. Fuit autem jam tempore ſuperiorum Imperatorum magna Patriciorum dignitas, ùtpote quos Patres Imperatoriæ Majeſtatis vocat Iuſtinianus. *§. 2. I. quibus mod. jus patr. poteſt ſolv.* Horum jam ferè obſoleta auctoritas tum deficientibus Imperatorum rebus, videtur revixiſſe; quodnam autem eorum fuerit officium videre eſt ex gloſſa antiqua *in c. Adrianus. 63. diſtinct.* *Patricius*, ait illa, *Pater Papæ in temporalibus fuit, ſicut Papa in ſpiritualibus eius pater, quia ipſi, ut Patres filiis, Reip. providebant.*

X. Poſtmodum verò Pontifex populusque Romanus ſive ut majorem referrent pro collatis in ſe beneficijs gratiam, ſive ut tutiores ab hoſtium incurſibus eſſent, ſive etiam ut vetus ſibi iterum adſciſcerent Imperij decus, Carolum jam Francorum Longobardorumque Regem, Pa-

tric. incipem Romanum, nihil tale cogitantem ipſis Ferijs Natalitijs Anno poſt natum Servatorem DCCCI impoſito diademate Imperatorem ſalutarunt.

XI. Et hæc eſt celebris illa Romani Imperij à Græcis ad Francos translatio, quæ cujus auctoritate facta ſit, multis hactenus ſcriptis acerrime agitatum eſt, alijs omnia, alijs nihil in hac cauſa Papæ deferentibus. Id ſanè negandum non videtur haud exiguas fuiſſe Pontificis, utpote præcipui Reip. Romanæ membri, in hac translatione partes; at qui omnia ei adſcribunt, magnam injuriam inferunt Romanis, quos nullo modo tunc fuiſſe Pontificis ſubditos, ſed libero uſos in declarando Imperatore Carolo ſuffragijs ſatis conſtat ex veteribus monumentis. Idque ſolide probavit Clariſſ. Dominus Præſes *in Tract. de Rom. Imp.* Unde ſimul quid eâ translatione ad Carolum devolutum ſit abundè hauriri poteſt. Certè ipſe Anaſtaſius, maximus dignitatis Pontificiæ aſſertor, ab omnibus electum eſſe Carolum fatetur *in Vitâ Leonis.* Et Pius II, antè Æneas Sylvius, priuſquam ad culmen pontificale eveheretur quid ſenſerit, patet ex libro ejus de ortu Romani Imperij, quando ita ait: *Populus ille Romanus, qui ſuo ſanguine paraverat Imperium, Carolum Magnum primò Patricium, pòst Auguſtum concurrente Pontificis conſenſu ſalutavit.*

XII. Translata eſt autem procul dubio Imperatoria dignitas ad Carolum eo modo quo illam tenuerunt Imperatores Conſtantinopolitani; quippe in eorum jura ſucceſſiſſe videtur Carolus. Fuit vero illorum dignitas hæreditaria, quare & talem translatam eſſe in Carolum nulli dubitamus: quicquid dixerint Pontifi-

cum patroni, qui etiam impoſterum [illegible] digni-
tatem à Papa dependiſſe ſtatuunt. Vſus verò ſuo eſt jure
Carolus, quando non conſulto Papa Imperialis nomi-
nis conſortem ſibi fecit filium Ludovicum, teſtibus
Annalibus Francicis: Vſus eo eſt & Ludovicus, dum
primogenitum filium ſine conſenſu Pontificis nominis
atque Imperij conſortem fecit. Certè ita translata tum
fuit in Francos Imperij Romani dignitas, ut non niſi pe-
nes Francorum reges, illa impoſterum foret. Vbi no-
tandum accuratè, diverſam eſſe regni Francorum & Lon-
gobardorum ab Imperio Romano dignitatem: utpotè
quum verè tum temporis ſolâ Romanæ urbis & non-
nullarum Italiæ regionum ſignificatione amplum illud
nomen Imperij Romani ſteterit. Hinc ex iſto tempore
penes Francos quidem ſolos fuit Imperatoris conſtitu-
tio in occidente, non minùs atque apud illos fuit Regem
ſibi creare: interim non omnis Rex Francorum ſtatim &
Imperatoriam nactus eſt dignitatem.

XIII. Gente Germanus fuit Carolus; adeoque
modo gentibus Germanicis jam olim, teſte Tacito, uſi-
tato, quo hodieque Poloni & Dani utuntur, ipſosque
Francos uſos eſſe docet Hottomann. *Franco Gall. c. 6.* &
Lehm. *Chron. Spirenſ. l. 2. c. 3.* ab omni populo, habitâ
tamen nobilitatis & nativitatis ratione, Rex Francorum
electus eſt. Eginhartus. *Obijt Pipinus ſuperſtitibus liberis,
Carolo & Carolomanno, ad quos ſucceſſio regni divino nutu
pervenerat. Franci ſiquidem facto ſolenniter generali conventu
ambos ſibi Reges conſtituunt.* Idem Eginhartus. *Carolus
autem, fratre defuncto, conſenſu omnium Rex Francorum con-
ſtituitur.*

XIV. Sed hic iterum litem movent Pontificiæ
auctoritatis adſertores. Etſi enim hanc Caroli ſucceſſi-

quem [illegible] ... care nequeant, aſſerunt tamen Pipinum Caroli Patrem, adeoque & ipſum Carolum à Papa Regnum Francorum habere. Verum ex ipſa tantum rei narratione quantoperè fallantur apparebit. Torpebant nimio otio Francorum Reges gentis Meroveæ, omniaq; Regni negotia Palatii Comites adminiſtrabant, ſolum nomen & cultus regius Regibus ſupererat: quare Pipinus & ipſe Palatij Comes in id tandem cæpit incumbere, ut ſe regijs oppreſſum negotijs, Regiâ quoque dignitate ornarent Franci. Res hæc ardua meliorem habitam eſt ſortitura exitum, ſi ob religionis opinionem res deferretur ad Pontificem. Miſſi Legati promptum invenêre Pontificem. Ex his quæ Pontificis fuerint partes quilibet ſanus facilè perſpicit. Aliud enim eſt Regem creare, aliud creandi conſilium dare, aut declarare ſuo teſtimonio quid populo liceat in rege creando. Aliud jus creandi habere, aliud jus conſilij dandi. Quanquam conſilij in hujuſmodi rebus dandi jus nemo habet niſi à quo petitur. Sigon. Alb. Stadenſ. Hottoman. *Franco Gall. c. 15.* Et Lupoldus de Bapenberg. *in Tractat. de iur. Regn. & imper.* ait: *Zacharias depoſuit Regem Francorum, ex pone, id eſt, deponendum conſuluit & conſenſit.*

XV. Videamus nunc de Succeſſoribus Caroli Magni. Et filium quidem Ludovicum à Patre etiam vivente in ſocietatem regni aſſumptum ſuprà jam diximus. Clara ſunt Eginharti verba. *Quumq; iam morbo & ſenectute premeretur Carolus, advocatum ad ſe Ludovicum Aquitaniæ Regem, qui ſolus filiorum Hildegardis ſuperaret, congregatis ſolenniter de toto regno Francorum primoribus, cunctorum conſilio, conſortem ſibi totius Regni, & Imperialis nominis hæredem conſtituit: impoſitoq; capiti eius diademate Imperatorem & Auguſtum iuſſit appellari.* In quibus duo huc

inpri-

inprimis notanda. Primò quòd Fra[illegible] ſui conſtituerit Regem, filium Ludovicum Ca[illegible]lus. [illegible]inde quòd interveniente eorundem conſenſu Imperatorem eum appellaverit, nullâ Papæ, nullâ Populi Romani factâ mentione. Vnde colligere licet, fuiſſe hanc Caroli ſententiam; dignitatem Imperialem à ſe acquiſitam etiam eſſe in patrimonio Francorum; adeoque licere illis ut regem Francorum ita & Imperatorem ſecundùm antiquam conſuetudinem creare.

XVI. Ludovicus itidem vivus conſortem imperij aſſumpſit filium Lotharium. Annales Franc. ad annum 817. *Generalem populi ſui conventum Aquisgrani habuit more ſolito: in quo filium ſuum primogenitum Lotharium coronavit, & nominis atq; imperij ſui ſocium conſtituit: cæteros Reges appellatos, unum Aquitaniæ, alterum Bajoariæ præfecit.* Fratres tamen hac non contenti diviſione, poſt obitum Patris grande ſibi invicem bellum moverunt, donec tandem de conditionibus his inter ipſos convenit, ut Lotharius nomen Imperatorium; Italiam, Provinciam & Lotharingiam haberet, Carolus regna Occidentalia à Britannico oceano usque ad Moſam, Ludovicus regna orientalia, omnem ſc: Germaniam uſque ad Rhenum, & aliquas trans Rhenum civitates. Regino. Sigebert. Eadem poſtea in familia Carolina obtinuit ſuccedendi ratio, ut interveniente Francorum conſenſu regna inter liberos dividerentur, ita tamen ut omnia manerent libera, & nullum in alterum aliquid ſibi juris vindicare poſſet: quæ ſingula hic commemorare forte non eſt opus, ſufficiat inſigniora attuliſſe exempla. Illud hîc omittendum non eſt, habita hujus diviſionis ratione, neminem poſteà Carolinorum Imperatorem ſe dixiſſe qui non & ipſe Italiæ & Romæ Dominus eſſet. Lehm. *lib. 2, c. 46.*

Provence

 XVII.

que adeò autem defecit crebris his di-viſionibus Regnum Carolinorum, ut tempore Arnulphi pars Italiæ Regem ſibi eligeret Berengarium, pars VVidonem Ducem Spoletanum Imperatorem creare auſa ſit: Victus tamen ab Arnolpho eſt VVido, & Arnulphus Romæ à Formoſo Papa coronatus.

XVIII. At extinctâ in Germania Carolinâ familiâ, liberrimâ Francorum Saxonumq; electione Regnum Germaniæ, aut, ut tunc vocari ſolitum, Regnum Francorum orientale delatum eſt Ottoni Saxoni. Recuſavit autem ille ob ſenium illud onus, ejuſq; conſilio electus eſt Conradus Dux Francorum orientalium; qui tamen ex ſtirpe Carolina deſcendiſſe à quibuſdam perhibetur: VVitikindus Corbejenſis: *Regi Ludovico non erat filius, omnisq; populus Francorum atq; Saxonum quærebat Ottoni diadema imponere regni: Ipſe verò, quia jam gravior, recuſabat onus Imperii, eius tamen conſultu Conradus quondam dux Francorum, eligitur in Regem.* Poſt cujus obitum liberrimâ iterum electione, & Conradi jam in agone agentis conſilio, ad idem regnum evectus eſt Henricus filius Ottonis Auceps poſteà dictus. Luitprand. lib. 7, c. 7, teſtatur in hæc verba morti jam vicinum Conradum allocutum eſſe proceres: *Henricum Saxonum & Thuringorum Ducem prudentiſſimum Regem eligite, Dominum conſtituite. Is enim eſt & ſcientia pollens, & iuſtæ ſeveritatis cenſurâ abundans, cui ut obediatis, non tantùm conſulo ſed & oro:* De Ottone primo clara ſunt verba VVitekindi lib. 1. ſub finem. *Henricus Rex cum ſe gravari iam morbo ſenſiſſet, convocato omni populo deſignavit filium ſuum Ottonem Regem.*

XIX. Neglexerat Henricus Rex Italiam ſolâ contentus Germaniâ, & ne quidem invitatus à Papa nomen Imperatorium voluerat recipere Viterbienſi teſte. Verùm

num Otto, & Italiam & Vrbem Roma   nul-
li ex populo jam in ſuam poteſtatem redeg   ſub-
jecit rurſum poteſtati, Imperatorque omnium conſen-
ſu dictus, omnem dignitatem Imperatoriam ad Germa-
nos tranſtulit: quemadmodum id egregiè demonſtrat
Clariſſ. Dn. Præſes. *Tract. de Imperat. Rom. cap. 10.* Et ex-
inde factum, ut qui deinceps Germaniæ Reges creati
ſunt, ſimul & jura Imperatoria ſint adepti, utut Impera-
torio nomine ante coronationem Pontificiam ſæpius
abſtinuerint, adeoque una ex eo tempore fuit & Regis
Germaniæ & Imperatoris Romani conſtitutio, utpote
quùm hæ dignitates ex eo indiſſolubili vinculo cohæſe-
rint, adeò ut tandem ipſa quoque Germania & in Italia
regnum Longobardicum vulgò appellatione Imperij
Romani cœperint uſurpari.

XX. Fuit autem is, quem hactenus explicavimus
in Germaniæ regno ſuccedendi modus in uſu, ad Henri-
cum usque IV. Qui cùm eodem modo adhuc puer ad-
eptus eſſet Imperium, optimam hanc & hactenus maxi-
mo Germaniæ bono frequentatam ſuccedendi ratio-
nem turbavit Papa Gregorius VII. Spernebant pueri
Imperium Proceres; & fortè ipſe jam adultior, non ita
ut debebat adminiſtrabat Regnum. Vſus ergò oblatâ
occaſione homo ſuperbiſſimus, & quem ſoli ſui Dicta-
tus æternùm damnabunt, rebellantes jam Principes
confirmat, Imperatorem anathemate ferit, & quod an-
tè auditum erat nunquam, regno deijci mandat. Pa-
rent rebelles Imperatori Principes, & Rudolphum eli-
gunt; factaque tum Conſtitutio quam Auctor Belli Sa-
xonici refert, his verbis. *Hoc ſibi communi conſenſu proba-
tum, Romani Pontificis auctoritate eſt corroboratum, ut Regia
poteſtas nulli per hereditatem cederet, ſed filius Regis, etiamſi*
valdè

traſſe [illegible] r electionem ſpontaneam non per ſucceſſionis l[illegible] eniret. Si verò non eſſet dignus Regis filius, vel ſi eum nollet populus, quem Regem facere vellet, in poteſtate haberet populus.

XXI. Licet verò à rebellibus tantùm Imperij Principibus lata fuerit hæc conſtitutio, fractâ tamen majeſtate Imperiali, & degenerante Imperio deinceps per aliquod tempus in anarchiam ferè, hæreditaria deinde ſucceſſio planè ſublata eſt. Quæ res quàm ingentes dederit turbas loquuntur omnes illius ævi hiſtoriæ. Etenim cùm ſaluberrimo inſtituto non exigua haberetur ſanguinis ratio, hoc unico quaſi repagulo quo feroces Principum cohiberentur animi remoto, & effrenem nacti Proceres poteſtatem, non potuere non maximis omnia miſcere motibus. Dum enim quiſque ſibi ut digniori, potentiori aut opulentiori primas quoque in rep. arrogare contendit, electi ſunt eodem tempore plures, qui inter ſe commiſſi totam ferè Germaniam everterunt. Acceſſit ingens illa Pontificum improbitas, qui, quòd res Gregorio ſatis benè ſucceſſerat, ferociores redditi, omnia deinceps ſuſque deque habere, & modò in hunc modò in illum gladio ſuo ſpirituali furere, nunquam non deſiere, dummodò ſibi ſuæque conſulerent avaritiæ. Quâ in re quam bene ſecuti ſint exempla Servatoris & Petri, quorum Vicarij & ſucceſſores haberi volunt, ipſi viderint.

XXII. Vidimus hactenus ſucceſſionem Imperij partim fuiſſe hæreditariam, partim electitiam. Videndum demum penes quos illa electio tum fuerit, & penes quos nunc ſit. Factam autem fuiſſe ab omnibus vel ex ijs qua ſupra attulimus, teſtimonijs ſatis conſtat; in quibus ſubinde, omnium, cunctorum, totius denique

populi

populi ſit mentio: idque de Principibus, Epiſcopis & Nobilibus nemo forte negaverit. De Civitatibus id negat Bellarminus *lib. 3. de Translat. Imperij*. Refutatur vero & multis & præclaris teſtimoniis à Lehmanno Chron. Spirenſ. *lib. 5. cap. 17*. Certè vel ex electione Heinrici II. conſtat rem aliter ſe habere. Etenim cum is Sigfridum Archiepiſcopum Colonienſem rogaſſet, ut ſe in conſequendo Imperio juvaret; reſpondit ille. *Quò melior & maior pars populi ſe inclinauerit libenter ſe aſſenſurum.* Dithmarus *lib. 4.* Populum autem includere etiam Civitates, vel ipſa recta ratio docet: quin & Radevicus *de reb. geſt. Frideric. lib. 2.* ubi cæteri Scriptores voce populi utuntur, expreſsè dicit *Conſules, Civitatumque iudices.* Hodiè cæteris omnibus excluſis ſoli Septem Principes, Tres Eccleſiaſtici, Archiepiſcopus Moguntinus, Archiepiſcopus Colonienſis, Archiepiſcopus Trevirenſis; Quatuor ſeculares, Rex Bohemiæ, palatinus Rheni, Dux Saxoniæ, Marchio Brandeburgenſis Imperatorem eligunt; dicunturque à numero Septemviri, ab officio Electores, Germanicè Churfurſten aut ſignificantius vetere Saxonico idiotiſmo Körvörſten. Id verò quando cœperit, nunc eſt inveſtigandum.

XXIII. Communis & conſtans per duo ſecula, & quod excurrit, ab anno videlicet 1250 ad annum circiter 1500 fuit opinio, Ottonem III. Imperatorem & Gregorium V. Pontificem ſeptem Electores inſtituiſſe: in eo tantum diſcrepant auctores, quòd quidam, ut alia omnia, ita & hanc Electorũ conſtitutionẽ adſcribant Pontifici: quidã verò id negent. Acriter inprimis cauſã Pontificis defendunt Hoſtienſ. *in cap. Venerabilem. de elect.* platina *in Vita Gregorij V.* Molin, *Tr. 2 diſp. 24 de Iuſt. & Iur.* & cõtra Illyricũ acerrime Bellarminus *lib. 3. de translat. Imp. c. 4. & ſeqq.* Nec adeo pridẽ Electori Bavaro idẽ perſuadere eſt

C cona-

conatus Michael Lonigus in Conſilio ad Gregorium XV de adhortando Bavariæ Duce ad petendā dignitatis Electoralis confirmationē à Pontifice. Primus autē receptā hanc ſententiā publicè edito elegantiſſimo libello, quem inſcripſit de Comitiis Imperatoriis, oppugnavit Onuphrius Panvinius Veronenſis, frater Eremita Auguſtinianus; cùm tamen ejus falſitatem, ſed leviter tantùm, jam antè perſtrinxiſſet Ioannes Aventinus, in annalibus Bajoaricis, ut teſtatur ipſe Onuphrius *d. lib. c. 6.* Nos pro ratione inſtituti paucis rem explicare conabimur: plura peti poſſunt ex Onuphrio *d. lib. c. 6.* Lehm. *Chron. Spirenſ. lib. 5. c. 17.* Arniſæo *de Rep. c. 6.* Quorum duo hi poſteriores etiam Bellarmini argumenta ſingulatim refellunt.

XXIV. Certum autem omninò eſt non exſtare ullam ſive Ottonis ſive Gregorij de Electorum inſtitutione conſtitutionem, neque enim hactenus à quoquam in lucem producta eſt, neque verò produci potuit. Illud quoque dubio caret, neminem ſcriptorum ab Ottonis ætate ad Fridericum uſque II per ducentos quadraginta, & quod excurrit, annos, hujus conſtitutionis aut ipſorum Electorum aliquam ſaltem facere mentionem. Certè Gratianus qui circa annum Chriſti MCLI Decreta, conſtitutiones & ſtatuta Pontificum deſcripſit, ne verbo quidem hujus conſtitutionis meminit. Exſtat quoque hodieque in Baſilica Divi Petri elogium ſepulcrale Gregorij V. in quo omnia præclarè ab ipſo geſta enumerantur, hujus tamen conſtitutionis nulla fit mentio. Probabile autem non eſt rem hanc tanti momenti in hoc monumento deſiderari, & ab omnibus ejus ævi ſcriptoribus ſilentio eſſe præteritam.

XXV. Primum omnium qui Electorum faciat mentionem eſſe Martinum Polonum, ait ipſe Baronius

adann-

ad annum 996. num. 70. Vixit autem Polonus circa tempora Friderici II. adeoque 250 circiter annis poſt Ottonem: quare vix ei fidem adhibere poterimus in jis rebus quæ ante ipſius tempora geſtæ ſunt, præſertim deſtituto aliorum teſtimoniis. Quin nec ipſe Polonus conſtitutionis alicujus meminit, nec tempore Ottonis cœpiſſe electores dicit, hoc tantũ affirmat, poſt Ottonis tẽpora cœpiſſe Officiales Imperij eligere: quod & nos facilè largimur. Verba ejus ſunt. *Et licet tres iſti Ottones per ſucceſsionem generis regnaverint; tamen poſteà fuit inſtitutum ut per officiales Imperij Imperator eligeretur, qui ſunt ſeptem &c.*

XXVI. Quin & evidenter probari poteſt, etiã poſt Ottonẽ tertium ad Fridericum II. uſq; Imperatores non tantum ſeptẽ illorum, ſed aliorum etiã Principum ſuffragiis electos eſſe. De Henrico II, qui ſucceſſit Ottoni III, ita Otto Friſing. *l.6.c.27. Anno ab incarnatione Domini M. I. mortuo ſine hærede Ottone III, Henricus, patre Hezilone, natione Noricus, ejuſdemque gentis Dux, ab omnibus Regni proceribus electus LXXXVII ab Auguſto creatur.* De Conrado ſucceſſore Henrici idẽ Friſing. *d. l. c. 28. Anno ab incarnatione M XXV defuncto ſine filiis Henrico, Conradus natione Francus, conſilio anteceſſoris ſui, cujus tamen dũ adhuc viveret gratiã carebat ab omnibus electus LXXXVIII ab auguſto regnum ſortitur.* Verum omnia ſcriptorum teſtimonia paucis his pagellis injicere non licet: videri ea poſſunt apud Onuphr. *dict. lib. de Comitijs Imper. c. 6.* Breviter tamen, quid de ſequentibus etiam Imperatoribus habeant ſcriptores, enumerabimus, ſecuti in eo Bellarminum dum ſummam demonſtrationum Onuphrij recitat *lib. 3. de. Translat. Imp. c. 2.* De Henrico III, filio Conradi, qui patre vivente in Comitijs electus eſt, nemo ſcriptorum affirmat eum ab electoribus fuiſſe creatum: quin rebellis tum fuit Bohemiæ

 Dux:

Dux, tantum abeſt ut hunc Imperatorem elegerit. Henricum IV electum ab Epiſcopis & Principibus Germaniæ ſcribit Abbas Vrſpergenſis in Chronico anni 1053. Henricum V. ab omnibus electum eſſe teſtatur idem Vrſpergenſis in chronico anni 1106. Lotharium electum fuiſſe ab Archiepiſcopis duobus, Epiſcopis octo, Abbatibus multis, & eminentioribus aulæ Regalis primatibus, ſcribit continuator Sigeberti in chronico anni 1126. Conradum III electum a multis Principibus, non vocato etiam Saxone & vacante ſede Moguntina, ſcribit Otto Friſingenſ. *lib. 7. cap. 22.* Fridericum I. ab omnibus totius Germaniæ Principibus electum fuiſſe ſcribit idem Friſingenſ. *lib. 2. de reb. geſt. Fridric. cap. 1.* Philippum à Suevis, Bavaris, Saxonibus; Ottonem IV, a Colonienſibus, Argentinenſibus aliiſque nonnullis electum, teſtis eſt Abbas Vrſpergenſis in chronico. De electione verò ipſius Friderici II, ita loquitur idem Vrſpergenſis. *Anno Domini MCCXX Otto excommunicatus denunciatur. Tunc principes Alemanniæ, Rex videlicet Bohemiæ (qui paulo antè ex Duce aſſumptus fuerat ab Henrico IV, ad regnum) dux Auſtriæ, Dux Bavariæ, Landgrafius Thuringiæ & alij complures convenientes, Fridericum Regem Siciliæ elegerunt, cui etiam olim, cum adhuc in cunis eſſet, juraverant fidelitatem.*

XXVII. Ex his ergo clarè patet ad Fridericum II uſque pleroſque Principes, non ſolos Septemviros elegiſſe Imperatorem. Neque verò id negat, neque etiam negare poteſt Bellarminus. Quin gravia hæc eſſe argumenta, & a Viris prudentibus non contemnenda ſponte fatetur. Quare eò demum redit ejus ſententia, ut latam quidem hanc conſtitutionem tempore Ottonis III à Pontifice dicat, verum ante Friderici tempora in uſum, quibuſdam ex partibus, non fuiſſe deductam. Varias

autem

autem fingit hujus conſtitutionis partes, quas nos hic, ut fictitias, non recenſebimus. Ipſa enim conſtitutio cùm in rerum natura non ſit, neque unquam fuerit, liberum illi viſum quidvis fingere.

XXVIII. In eo anxius laborat Bellarminus ut Electorum conſtitutionem ſoli Pontifici adſcribat; licet quo tempore aut à quo Pontifice id factum ſit ipſe dubitare videatur. Non diſputabimus nunc an tale quid in Pontificem cadere poſſit jure divino, quippe id magis ad Theologorum Scholas pertinet, & egregiè actum eſt à multis: neque id nunc attingemus: nihil tale quid jure humano competere Pontifici, utpote qui Imperatoribus ſubiectus fuerit & jure eſſe debeat: quod ſolidè demonſtravit Clar. Dn. Præſes *in Tractatu de Imperatore Romano.* Argumēta Bellarmini quæ habet *lib. 3. cap. 3.* paucis videbimus. Et primo quidem nititur teſtimonio Pontificum ipſorum *in cap. Venerabilem. extr. de. elect. & Decreti Concilij Vinenſis quod extat in Clementina, Romani Principes. de jurejur.* Verum præterquàm quod multa falſa hæc contineat, ſunt etiam domeſtica teſtimonia, quibus adhibere fidem, ſtolidum foret. Teſtimonia autem ſcriptorum Germanorum, quæ producit, juniora ſunt, quàm ut illis, in hac cauſa, credere tutò liceat (& jam ante diximus, communē hunc fuiſſe errorē, primumque ab Onuphrio refutatum.) Sed nec omnes id quod vult Bellarminus loquuntur. Nam Iordanus ad Carolum M. principium electionis, non verò ad Pontificem refert. Et Nauclerus diverſas tantum de hac re opiniones recenſet. Magnum ſententiæ ſuæ robur ponere videtur Bellarminus in Inſtrumento electorum ad Nicolaum III, miſſo. At verò illud à tribus tantum ſubſcriptum ex Goldaſto reſpondet Arniſæus *de. Rep. c. 6.* Et quis mi-

retur, vigente maximè Pontificis tyrannide, tale quid à Clericis inprimis & alijs qui Pontificias partes tuebantur profectum eſſe, accedente præſertim ſpecie ſuperſtitionis, & juris Pontificij, quod tum maximè ubiq; vigebat auctoritate? Et verò quum regni Germanici diſpoſitionem nullo prætextu Pontifices ad ſe poſſint trahere, quin multi eorum apertè ſint faſſi nihil illud ad ſe pertinere, quomodo Pontifex potuit præſcribere Germanis rationem eligendi Regis? Nec eſt quòd dicas Imperij Romani, prout illud eſt aliquid à regno Germanico diſtinctum, curam Pontificij eſſe juris. Fac enim ita eſſe, tamen poſtquam ſemel convenerat ut is eſſet Imperator quem Germani conſtituerent Regem, circa modum eligendi regem & per conſequens Imperatorem nihil ille decernere potuit. Bene verò eſt, licet inter Principes pro ſuperiorum temporum conditione habuerint Papæ ſuos adulatores, non defuiſſe tamē Germaniæ ſuos etiam libertatis defenſores. Quantoperè Fridericus I & plæriquе Imperij Principes reſtiterint Pontifici videre eſt ex reſcripto publico quòd factum eſt Biſuntij & extat apud Lehm. Chron. Spirenſ. *lib. 5. cap. 68.* Ludovicus quoque Bavarus, maſculè conatibus Papæ ſe oppoſuit, quæ res haud parvas dedit in Germania turbas: inter ipſos tamen Monachos defenſores invenit, VVilhelmum Occam Ioh. de Gandavo, Marſilium Patavinum, & alios complures. Et ut vetera taceam, quàm egregiè glorioſiſſimus Imperator Ferdinandus I contra Pontificem volentem irritam facere ipſius electionem, quòd reſignatio Imperij a Carolo V non in ipſius ſed Electorum manus facta eſſet, Imperij decus defendit? Vide Seldium in ſeinem Bedencken.

XXIX. Sed redeamus unde digreſſi ſumus. Ottoni

toni IV, cœtaneo Friderici II nonnulli quoque Electorum conſtitutionem adſcribunt;, factam ſc. in Comitijs Francofurtenſibus. Sed respondet illis Goldaſtus ipſe qui conſtitutionem hanc ediderat. *Pace illorum liceat ffateri quod res eſt. Impoſuerat mihi Marquardus Freherus, qui illud decretum ſuâ manu exſcriptum ſub nomine Ottonis IV ad me tranſmiſit, ego porrò alijs communicando & in Conſtitutiones imperiales referendo, ſine dolo tamen & fraude: comperi enim poſteà illud decretum non eſſe Ottonis IV, ſed à Iohanne Baptiſta Egnatio in vita Ottonis IV confictum, probabilius quidem juxta veterum opinionem quam verius.*

XXX. Friderico denique II multi etiam magni nominis viri conſtitutionem Electorum adſcribunt. Et ſanè fatendum eſt poſt ejus tempora magis magiſque ad pauciores redactam eſſe eligendi poteſtatem. Sed nec huic opinioni accedere nobis licet. Etenim hæc quoque conſtitutio à nemine unquam mortalium viſa eſt: neque credibile eſt tot Principes unâ aliquâ motos conſtitutione tanto ſuo juri ſtatim ceſſiſſe. Quod autē Abbas Tritthemius VVilhelmum Hollandum Friderici coætaneum ab Electoribus electum ſcribit, veremur ſane ne id veterum teſtimonio ſcriptorum deſtitutus faciat, & ſecundùm mores ſui ævi loquatur. Quin fortaſſis non incommodè hic locus explicari poteſt, quod jam tum magnam in electione obtinuerint ij Principes qui hodie Electores dicuntur, auctoritatem; quod certè negari non poteſt. Clara ſunt hac de re verba Epkonis à Repkau in Speculo Saxonico art. 57. *In Principis electione primus erit Epiſcopus Moguntinus, ſecundus Trevirenſis, tertius Colonienſis. Primus inter illuſtres regni Palatinus Rheni, qui eſt Dapifer, ſecundus Dux Saxoniæ Mareſchallus, tertius Marchio Brandeburgenſis, Camerarius. Rex Bohemiæ Pincerna eſt; qui non*

qui non eligit quia non eſt noſtræ nationis. præter iſtos ſuccedit etiã electio omniũ principũ Imperey tam clericorum quã laicorũ, non quod ſicuti prædicti ſecundũ eorum placitũ eligere debeant, ſed quem omnes illuſtres eligunt, eundem præ cæteris in Regem nominabunt. Eandemque ſententiam confirmat Abbas Stadenſis ad annum 1240: *papa Gregorius,* inquit, *inſolentias metuens Imperatorias contra Eccleſiam, principes Germaniæ ſuper electione alterius ſollicitavit, & nihil profecit, quia quidam principes reſcripſerunt, non eſſe ſui iuris Imperatorem conſtituere.* Addit deinde. *Ex prætaxatione principum & conſenſu eligunt Imperatorem Trevirenſis, Moguntinus & Colonienſis: & de ſecularibus eligit Palatinus quia Dapifer eſt, Dux Saxoniæ quia Mareſchallus, & Margravius de Brandeburg quia Camerarius, Rex Bohemiæ quia Pincerna eſt, non eligit quia non eſt Teutonicus.* Vbi nota quòd dicat: quia officia illa habeant eligere Principes. Vnde colligimus non parvam quoque occaſionem, adipiſcendæ tantæ poteſtatis præbuiſſe hæc officia, de quibus infra th. 47. plura.

XXXI. Manifeſtum autem eſt ex his omnibus, jam horum Scriptorum tempore (vixerunt autem circa tempora Friderici II,) aliquam præ cœteris eorum Principũ, qui hodie Electores audiunt, in eligendo poteſtatem fuiſſe, attamen non tantam quæ reliquos omnino excluderet. Vnde concludimus: cum Friderico II mortuo perturbatiſſimus eſſet Germaniæ ſtatus, & interregno multorum annorum Remp. fere nemo curaret, cœteris vel ob imbecillitatem vel ob negligentiam jura ſua non ſatis tuentibus, (ut ſane ex illo tempore Ordinum pauci habuerunt curam totius Imperij, donec Maximilianus I, inſtituit illam in Circulos diviſionem & Cameram Spirenſem,) hos ut potentiores ſibi ſolis hoc juris ſumpſiſſe. Confirmat hoc etiam Aurea

Bulla

Bulla quando ſtatim *lib. 1.* ad laudabilem conſuetudinem provocat. Et in eadem nobiſcum ſententia ſunt Onuphrius *de Conciliis imperat. cap. 6.* Arniſæus *de Rep. cap. 6.* Carpzov. *de Leg. Reg. Germ. cap. 11. ſect. 1.*

XXXII. Confirmata autem eſt hæc jam moribus introducta conſuetudo ſolenni & firma lege & quidem optimo conſilio, quod interſit reip. quam maxime ut ſummum ipſius regimen firmiter ſit conſtitutum, à Carolo IV, quam legem Auream Bullam vocamus: eàque tota eligendi ratio & omnis Electorum poteſtas continetur. Et verò ex eo demum Septemviri illi Electorium titulum ſuo nomini adjecerunt, crevitq; illorum dignitas maximè. Nos ex Aureâ illâ Bullâ, quæ ad noſtrum inſtitutum facere videbuntur, paucis excerpemus.

XXXIII. Et primò quidem quomodo deferatur electoralis dignitas videbimus. Vbi obſervandum, Electores *vi & virtute Regni & Principatuum ſuorum* hoc juris adipiſci *A. B. tit. 7.* Quod ità intelligendum eſt, ut, ſi Archiepiſcopi Archiepiſcopatus ſuos, Rex Bohemiæ Bohemiam, Palatinus Palatinatum, Elector Saxoniæ Electoralem ducatum Saxoniæ, Brandeburgicus Electoralem ſuam terram legitimè acquiſierint, eligendi quoque jus obtineant. Quare non ſimpliciter perſonæ, ſed quatenus ea terram electoralem poſſidet, hæc cohæret dignitas. Et Eccleſiaſtici quidem Electores, ut alij Germaniæ epiſcopi, vel electione vel collatione inſtituuntur. Electio fit communi vel plurium Capitularium ſuffragio. In ſubſidium verò electionis introducta eſt poſtulatio, ut eum quem eligere non licet, poſtulare liceat: petitque per eam Capitulum à ſuperiore, ut eum ſibi præficiat, quem eligere non licebat. Collatio fit ab Imperatore & Pontifice, ſi fortè emerſerit aliqua in eli-

D gendo

gendo di[illegible]cultas. Et ita quidem hodiè obtinet. Olim Apoſtoli, & hinc populus cum alijs epiſcopis Epiſcopos eligebant. Verum poſt Imperatores & Reges amplexi fidem Chriſtianam paulatim hoc ſibi ſumpſerunt; cumprimis poſtquàm Epiſcopi invidendis opibus cœperunt eminere & ad Reip. conſilia admoveri, prudenter exiſtimantes ſua multùm intereſſe quibuſnam tanta poteſtas, tantæq; facultates concrederentur, ſimul etiam ut eſſet unde bene meritis poſſent tribuere beneficium. Hinc valdè conqueritur Baronius ad ann. DLIX à Regibus eſſe præſumtum jus præficiendi eccleſiis paſtoribus deſtitutis Epiſcopos hoc ſeculo tum in occidente, tum in oriente. Viguit ea conſuetudo in Germania quoque uſque ad Gregorium VII: qui hac etiam de causâ litem Heinrico IV movit. Res variis agitata bellis eò tandem devenit, ut Henricus V juri ſuo cedere coactus ſit. Vbi dimidium eum majeſtatis perdidiſſe rectè judicat Onuphrius ad Platinam. Ex ea tranſactione ad Pontificem devoluta eſt confirmatio Archiepiſcoporum per baculum: ad Imperatorem collatio bonorum temporalium per ſceptrum, reverà in ſpeciem magis, quàm ut arbitrio Cæſaris multùm hac in re manſerit reliquum. Poſteà tamen omnia ferè ad ſe traxere Pontifices, coactiq́ue Epiſcopi Germani multis aureorum millibus pallium, quod vocant, redimere, donec iterum eâ de re inter Nicolaum V & Fridericum III, tranſactum eſt, quæ pacta hodieq́ue in curia Romana vocantur Concordata nationis Germanicæ in curiâ Romanâ. Secundùm ea ſola ferè electio obtinet, niſi quòd emergentibus quibuſdam difficultatibus aliquando licet Imperatori & Pontifici Epiſcopum conſtituere.

XXXIV. Et hæc de Eccleſiaſticis, Seculares vel ſucceſſi-

ſucceſſione, vel nudâ Imperatoris collatione hanc dignitatem conſequuntur. Succeſſione: quamdiu aliquis ex familia ſexus maſculini laicus legitimè natus ſupereſt. Succedit autem ſemper filius primogenitus laicus: quem quia lex ſimpliciter vocat, non tam beneficio patris, quàm auctoritate legis hanc dignitatem conſequitur. Vnde quoque ſpem certam & invariabilem habet, quæ ei neque teſtamento, neque pactis patris adimi poteſt. Privati enim diſpoſitioni non amplius ſubjacet, quod à lege determinatum eſt: cum aliàs ſpes illa quam habent filij in hæreditate parentum variabilis ſit, & tota ex futuro eventu dependeat *arg. l. 1. § 21. ff. de collat. bon.* Excipimus hîc Regem Boheimiæ, quem & ipſa Aurea Bulla excipit *d. tit. 7.* de cujus ſucceſſione acerrimè cùm armis his temporibus diſceptatum ſit, litem illam noſtram non facimus.

XXXV. Iuri quidem naturali maximè conſentaneum videtur ut omnes liberi in æquales ſuccedant partes: quod etiam juri Romano civili convenit, ita tamen ut filij non excludant nepotes *§. cùm filius & §. ult. I. de hæreditat. quæ ab inteſtat. & l. 2. 3. 4. C. de ſuis & legitim.* Sed cùm fieri nequeat, ut regni dignitatem ac vim tueri exiguæ regni partes poſſint, omni fere ævo à cultioribus gentibus receptum eſt, ut unus tantùm ſuccederet. Et ſanè licet regnum fuerit pars vera hæreditatis, (quod tamen non eſt ubivis, certe in Germaniâ nonniſi ex parte eſt,) tamen ea eſt naturâ, ut diviſionem quamvis non patiatur ſine ſui deſtructione. Cæterùm unus ille ſucceſſor, quis eſſe debeat, non omnes conveniunt. Primogenitum tamen ſeu natu majorem plures & cultiores ſibi præficiendum putaſſe vel ex eo conſtat, quod Herodot. *lib. 7.* hoc omnium populorum commune jus appellet.

Hodiè quoque in plerisque Regnis primogenitus ſuccedit: at modus ſuccedendi ſecundùm leges cujusque Regni variat. Et verò ſi id naturale eſt quod plerumq; eſt convenientius, indubiè primogenitorum hoc jus quàm maximè eſt naturæ conſentaneum. Noſtris Electoribus quem modum ſuccedendi lex præſcribat videbimus.

XXXVI. Nominat lex primo loco primogenitum ejusque filium; ijs autem non exiſtentibus ſecundò genitum verbis expreſſis, & deinceps ejus filium. Eſt autem certa ICti *deciſio in l. cum ita §. in fidei commiſſo ff. de legat. 2,* quod primò nominati primò quoque ſint vocati. Primo a. loco hîc nominatur primogenitus, hinc ejus filius; inde ſecundò genitus, ſub hac tamen conditione, ſi ſine liberis deceſſerit primogenitus, cujus conditionis ea vis eſt, ut exiſtentibus quibuſcunq; primogeniti legitimis maſculis hæredibus, excludatur ſecundò genitus. De tertiò genito non ita ſunt expreſſa verba A. B. omninò tamen exiſtimandum eſt, quod diſpoſuit lex in ordine ſuccedendi qui eſt inter ſecundo genitum & primogenitum, idem eam velle in ordine ſuccedendi, qui eſt inter tertio genitum & ſecundo genitum: eadem enim utrobique militat ratio, & uti ſe habet ad primogenitum ſecundogenitus, ita procul dubio ſe habere debet tertiogenitus ad ſecundogenitum. Et verò dum ſecundogeniti filium lex vocat, omninò excludit tertio genitum, niſi & ille ſine liberis decedat, quæ conditio in prioribus adjecta erat. Vnde decidi poteſt quæſtio, an tertiò genitus excludat ſecundò geniti filium, & nepotes? Et vim inferunt textui qui tertio genitum præferunt: etenim de filio expreſſa ſunt verba textus: pro nepotibus quoque ratio legis & circumſtantiæ præcedentes militant. Nec juvat

quòd

quòd primogenituram non tempore nativitatis ſed ſucceſſionis acquiri dicant: Etenim id contrariatur naturæ primogenituræ, quæ ipſo acquiritur momento quo quis in lucem editur, unde jus inſtantaneum & momentaneum à Ictis dicitur. Molin. *de Hiſpan. primogen. lib. 3. cap. 6. n. 30.* Engelbrecht *Tract. de Succeſſione in Electorat.* qui totam hanc materiam fusè perſequitur: Magnific. Dn. Lampadius. *Tract. de Conſtitut. Imperij Romano Germanici. cap. 4.* Idq; apertè etiam lex noſtra probat, quando filium primogeniti, cujus Pater Elector nunquam fuerat, ad ſucceſſionem vocat, qui admitti non poſſet ſi tempus delatæ ſucceſſionis ſpectaretur.

XXXVII. Confirmant hanc noſtram de ſucceſſione Electorum ſententiam Capit. Metenſ. ibi: *Primogenitus filius ſuccedat in iis, ſibiqúe ſoli jus & dominium competat* : Bulla Francofurtenſis domus Saxoniæ: ibi: *Sancimus quòd poſt dicti VVenceslai Saxoniæ moderni & Luneburgenſis ducis obitum primogenitus filius ipſius, & poſt ejus obitum ſenior filius, ex ordine genituræ ſemper ſenior ſuccedat. Si verò primogenitus Ducis VVenceslai deceſſerit, maſculini ſexus laicis duntaxat legitimis hæredibus non relictis, & tunc ſecundogenitus &c.* Ejusdemq; eſſe tenoris Bullam Palatinam à Sigiſmundo ſub anno 1414. datam teſtatur Engelbrecht. *d. Tractat.*

XXXIIX. Eadem erit agnatorum ſucceſſio. Nam reſpectu primi acquirentis deſcendentium numero cenſentur. Quare agnatos ex ſecundo genito agnatos ex tertiò genito ſecundùm mentem A.B. excludere, non dubitamus aſſerere. Non enim ſimpliciter gradus aut ætatis prærogativa ponitur, ſed in ordine genituræ, & quatenus quis primò nominatus eſt. *Engelbrech. d. Tract.*

XXXIX. Collatione Imperatoris, & quidem ſolius,

 digni-

dignitas Electoralis acquiritur, ſi Principatus Electoralis quacunque de cauſa vacet. *A. B. tit. 7.*

XL. Electoribus minorennibus tutores & adminiſtratores præficiendi ſunt donec legitimam attingant ætatem: quam in Electoribus decem & octo annos completos cenſeri vult *A. B. d. tit. 7.* Vti verò in ſucceſſionibus, ita & in tutela hac diſcedit lex hæc publica a Regulis juris civilis. Etenim oneri eſt vulgaris tutela & publicâ auctoritate ſuſtinenda. Vnde etiam juſtæ cauſæ, quæ ab hoc onere excuſent, proponuntur *tit. ff. de Excuſat. tut.* Hæc ingentia ſecum fert commoda poteſtatemque ſummam. Iure civili etiam teſtamento licet dare tutores, ijque præponuntur adgnatis *arg. pr. I. de legitim. agnat. tutel.* Contrarium hic obtinet: Neque enim licet Electoribus teſtamento tutores dare, ſed expreſsè hac lege cautum, ut frater primogeniti ſenior tutor ſit, qui, dum legitimam minorennis attigerit ætatem, jus, vocem & poteſtatem, & omnia ab ipſis dependentia habet.

XLI. Porro Electoribus quædam competunt univerſis, quædam ſingulis. Vniverſis competit jus & poteſtas eligendi Imperatorem, ijsq; ſolis: quia in re maxima eorum poteſtas, & præ reliquis Principibus eminentia elucet. Modus eis in eligendo præſcriptus peti poteſt ex A. B. Neque enim noſtrum patitur inſtitutum ea omnia hic perſequi. Illud quæritur. An ſicut eligendi, ita etiam deponendi Imperatoris jus habeant? Et quidem Aurea Bulla nihil hac de re habet. Aſt hiſtoriæ tamen depoſitum ab Electoribus VVenceslaum teſtantur. Præterea ſoli quoq; jus habent corona regni Germanici electum Imperatorem ornandi: altera Cæſarea coronatione ad Papam pertinente. Illud quoq; magnam arguit Electorum potentiam, quòd *A. B. t. 12.* ſancitum eſt:

debe-

debere eos ſolos quotannis, cæteris excluſis, convenire, & de rep. conſilia conferre: quod etſi quovis anno factum non fuerit hactenus; aliquoties tamen ejuſmodi comitia, Churfürſten tage/habita fuerunt.

XLII. Communia etiam ſunt Electoribus, privilegia quæ ijs tribuuntur paſſim in A. B. quorum tamen non pauca alijs quoque Principibus hodie competunt. Sunt autem ferè hæc. Quòd auri & argenti fodinas, atq; mineras ſtanni, cupri, plumbi, ferri, & alterius cujuſcunq; generis metalli ac ſalis, tam inventas quàm inveniendas in poſterum quibuſcunq; temporibus jure & legitimè poſſidere poſſint cum omnibus juribus, nullo prorſus excepto, prout poſſunt ſeu conſueverunt legitimè poſſideri *A. B. tit. 9. II.* Quòd liceat illis Iudæos recipere. III. Telonia olim ſtatuta & indicta percipere *A. B. tit. 9.* IV. Cudere monetam auream & argenteam *A. B. tit. 10.* V. Quòd poſſint à quibuſcunq; Principibus, Magnatibus, Comitibus ac alijs perſonis, quaſcunq; terras, caſtra, poſſeſſiones ſive bona emere, aut in obligationem recipere, ſub talium rerum, caſtrorum, poſſeſſionum, prædiorum ſeu bonorum conditione conſueta, ut videlicet propria recipiantur vel comparentur ut propria, libera velut libera, & ea quæ dependent in feudum, ſimiliter emantur in feudum, ſeu comparata taliter teneantur. *A. B. tit. 10.* VI. Quòd electorum ſubditi ad cujuſcunque actoris inſtantiam extra territorium, terminos ac limites eorum, ad quodcunq; aliud tribunal trahi ſeu vocari non debeant. *A. B. tit. 11.* VII. Quòd privilegia alijs ſtatibus aut perſonis ab Imperatore conceſſa & concedenda non debeant aut poſſint libertatibus, juriſdictionibus, juribus & honoribus Electorum derogare *A. B. tit. 13.* IIX. Quod, dum feudalia ſua ſive Regalia ab Imperatore recipiunt, ad dandum vel ſol-

vendum aliquid nulli penitùs ſint adſtricti. *A. B. tit*, 29. Conſecuti ſunt & olim Electores privilegia, quæ omnia hic recenſere non libet; neque vero facilè niſi ex Archivis cujuſq; Electoris haberi poſſunt.

XLIII. Nunc ſingulos videamus. Eccleſiaſtici Archi Cancellarij vocantur. Quod quidem officium antiquum eſt; conſtat enim Carolum Magnum Cancellarios ſuos habuiſſe, qui Apocriſiarij dicti ſunt, eoſque Epiſcopos Germanos Vid. Lehm. *Chron. Spirenſ. c. 7. lib. 2.* Quando verò ad certos hos Archi Epiſcopatus reſtricta ſit hæc dignitas, non ita conſtat. Illud certum eſt, in Aurea Bulla eas eſſe confirmatas. ArchiEpiſcopus itaque Moguntinus, qui primus Electorum eſt, eſt Archi Cancellarius per Germaniam. Ei præ cæteris hoc proprium eſt: quòd vacante Imperio literis patentibus ſignificare tenetur Coelectoribus ſuis ut à die in literis expreſſa inter tres menſes continuos ad eligendum Imperatorem Francofurtum ad Moenum conveniant, aut legatos ſuos mittant *A. B. tit. 2.* In ipſa etiam electione vota inquirit ultimoq; loco à Coelectoribus, rogatus mentem ſuam aperit *A. B. tit. 4.* Trevirenſis Archicancellarius eſt per Galliam & Regnum Arelatenſe: quibus nominibus non integra Gallia, ſed quicquid ejus ad regnum Burgundicum pertinuit, quòd ſeculo XI Germaniæ jungi cœpit, intelligitur. Ei in electione primum competit ſuffragium *A. B. tit. 4.* Archiepiſcopus Colonienſis Archicancellarius audit per Italiam, hoc eſt per regnum Longobardorum & reliquias veteris Imperij Romani. Ei votum ſecundum tribuitur *A. B tit. 4.* Præterea primum Regni ſcil. Germanorum imponit diadema *d. t. 4.*

XLIV. Inter ſeculares Electores primus eſt Rex Bohemiæ, cùm ſit Princeps coronatus & unctus *A. B. tit 4.*

lib. 7.

lib.7. cui licet votum in electione denegent Speculum Saxonicum & Abbas Stadenſis, Aurea tamen Bulla ei expreſſis verbis tertium votum tribuit. *tit. 4.* Vnde liquet a more ſeculi decimi tertij diſceſſum eſſe. Eſt præterea Pincerna Imperialis & tenetur Imperatori primum porrigere poculum in celebratione curiæ imperialis, non tamen ſub coronâ regali, niſi id liberâ voluntate facere velit *A. B. tit. 4. & tit. 27.*

XLV. Secundum locum obtinet Palatinus Rheni, qui hac præ cœteris fruitur prærogativâ, quòd vacante Imperio in partibus Rheni & Sueviæ proviſor ſit Imperij, cum poteſtate judicia exercendi, ad beneficia Eccleſiaſtica præſentandi, recolligendi reditus & proventus, & inveſtiendi de feudis, juramenta fidelitatis vice & nomine ſacri Imperij recipiendi, quæ tamen per Cæſarem Romanum poſtea electum, ſuo tempore omnia innovari, & de novo ſibi juramenta ipſa præſtari debebunt, feudis Principum duntaxat exceptis, & alijs quæ Fahnlehn vulgò appellantur, quorum inveſtitura & collatio ſoli Imperatori vel Regi Romanorum ſpecialiter reſervata eſt. Ipſi tamen Palatino omne genus alienationis ſeu obligationis interdictum eſt. Votum in electione habet ~~quintum~~, & in celebratione curiæ imperialis Archidapiferi fungitur officio *A. B. tit. 27.* Illud quoque ipſi ſoli competit, quòd Imperator ſuper cauſis, quibus impetitus fuerit, coram eo, ſed in ipſa imperiali curia debeat reſpondere *A. B. tit. 5.* Præterea id ſolenni proceſſione geſtat pomum imperiale *A. B. tit. 22.*

XLVI. Tertius inter ſeculares Electores Dux Saxoniæ eſt, cui, vacante Imperio, idem jus quod Pala-

E tino

tino in partibus Rheni & Sueviæ competere diximus, in locis ubi Saxonica jura ſervantur conceſſum eſt *A. B. dict. tit. 5.* Quæ ſanctionis aureæ verba paulò pòſt tamen lites moverunt ex quo loco jurium Saxonicorum invaluerunt Romana. Votum in electione habet quintum. In curiâ imperiali Archi Mareſchalli fungitur officio *A. B. tit. 5.* præfertque Imperatori gladium evaginatum *A. B. tit. 26.*

XLVII. Comes Palatinus Rheni & Dux Saxoniæ, uti diximus, vacante Imperio, negotia Imperij per Germaniam adminiſtrant. Vbi iterum nobis obloquuntur Pontificiæ dignitatis adſertores. Nam ut alia omnia, ita vacante Imperio, quod totum ad Pontificem pertinere dicunt, ipſum quoque Vicariatus officio fungi volunt. Verùm hæc ſatis ex illis quæ ſuprà diximus refelli poſſunt. Nos expreſſam habemus legem: eaque aliquoties in uſum traducta eſt: quare equidem nihil illos moramur. Nec verò vel in ea quæ ſunt verè veteris Imperij Romani ad Germanos delapſa, vel in reliqua Italiæ ad regnum Longobardiæ pertinentia, in quæ maximè Vicariatus jura ſibi arrogat Papa, unquam legas à Germaniæ aut Italiæ ordinibus ejuſmodi jus Papis eſſe conceſſum. Non potuit autem Papa niſi ex conceſſione accipere, utpote cùm Longobardicum certè regnum Papæ nulla ex parte fuerit ſubjectum. Ex adverſo per Italiam VVenceslaus Vicarium conſtituit perpetuum Ducem Mediolanenſem, ſi credimus Cardinali Tuſcho, ſi alijs, Dux Sabaudiæ ex Cæſarum conſtitutione hoc jure gaudet.

XLIIX. Vltimus Electorum eſt Marchio Brandenbur-

denburgenſis. Ei votum competit ſextum *A. B. tit. 4.* Fungitur in curiâ munere Archicamerarij, Imperatorique aquam porrigit *A. B. tit. 27.* & in proceſſione ſceptrum præfert *tit. 22. & 26.*

XLIX. Commune omnibus his Electoribus ſecularibus eſſe, quòd quilibet eorum peculiare aliquod in curia imperiali obtineat officium, diximus. Ea officia quando hæreditaria eſſe cæperint ijs familijs, penes quas nunc ſunt, non adeò manifeſtum eſt. Tempore Francorum talia officia fuiſſe demonſtrat Lehman. Chron. Spirenſ. *lib. 2. aliquot. capitib.* Sequentibus quoque temporibus ad ejuſmodi officia Imperatores Principibus Germaniæ uſos eſſe ex VVitichindo patet in coronatione Ottonis Magni: *lib. 2. de reb. geſt. Saxon. ac. Otton.* Ait enim. *Divinâ deinde laude dictâ ſacrificioq; ſolenniter celebrato, deſcendebat Rex ad palatium, & accedens ad menſam marmoream regio apparatu ornatam. reſedit cum pontificibus & omni populo: duces verò miniſtrabant. Lothariorum Dux Giſelbertus, ad cuius poteſtatem locus ille pertinebat, omnia procurabat: Everhardus menſa praerat: Herimannus Francopincernis: Arnulfus equeſtri ordini, & eligendis loca ndisque caſtris praerat.* Fuit autem Everhardus Sueviæ, Arnulfus Bavariæ Dux. Nulla verò fit mentio earum familiarum quæ hodiè his præſunt officijs. Neceſſe itaque eſt poſt ea demum tempora ad has eſſe devoluta. Affirmat Freherus *cap. 15. de orig. Palatin.* Henricum II Epiſcopo Bambergenſi dediſſe hoc privilegium, ut ab eo acciperentur hæc officia: quod ſi verum eſt, fortaſſis tum quoque temporis ad has familias delata fuit hæc dignitas. Quicquid ſit, non eſt dubitandum, quum

hujuſmodi aulica officia ſint præ alijs ſplendida, ex quo in certas familias illa collata ſunt, etiam illas familias præ alijs cœpiſſe dignitate eminere, adeoque has præcipuè curiæ imperialis curam ſibi arrogaſſe. Vnde non potuerunt non vacante Cæſareâ dignitate cum reipubl. tum inprimis novæ electionis vim ad ſe potiſſimum trahere. Habet porrò officialium illorum quilibet ſubſtitutum ſuum. Archipincerna, Vicepincernam de Limpurg; Archidapifer, Magiſtrum coquinæ de Nordenberg: Archimarſchallus, Vicemareſchallum de Papenheim: Archicamerarius, Vicecamerarium de Falkenſtein: quibus etiam ea quibus miniſtrarunt in curiâ Electores, inſtrumenta argentea, unâ cum equis quibus inſederunt, cedunt *A. B. tit. 20.* Et cùm Princeps aliquis præter Electores, aut non munitus ſingulari privilegio recipit feudum ab Imperatore, de ſexaginta tribus, quas tenetur ſolvere, marchis quilibet officialium illorum ſubſtitutus accipit decem marchas *A. B. tit. 29.*

L. Poſtremò dignitas Electoralis regulariter morte naturali finitur. Alijs de cauſis quomodo Elector excidere Electoratu poſſit expreſſum in A. B. non eſt. Eſt autem veriſimile ijſdem ex cauſis electoratu quem privari, ex quibus principatu privatur. Quippe dignitates & terras electorales indiviſibili cohærere nodo ſuprà demonſtravimus. Exemplum habemus in Iohanne Friderico Saxoniæ Electore, qui violatæ pacis & perduellionis à Carolo V. condemnatus, ditione & dignitate excidit. Idem accidit noſtrâ memoriâ Friderico Palatino, qui eorundem criminum factus reus, omni ditione & dignitate Electorali

rali

rali privatus eſt. Et hæc ſunt quæ hac vice de Electoribus eorumque origine ex hiſtorijs & Aurea Bulla excerpere viſum fuit.

LI. Antequam autem hinc abeamus, obſervandum ducimus, moribus veteris Germaniæ valdè videri commodam fuiſſe illam ex hæreditaria ſucceſſione & liberà electione miſtam conſtituendorum Regum rationem. Prorſus enim libera electio non conveniſſet populo feroci & bellicoſo, ſed turbas plurimas dediſſet. Merè autem hæreditariâ ſucceſſione facilè ad ignavos aut malos devolvi imperium potuiſſet, quod illa ætate in rudi populo & feroci ſummè fuiſſet noxium. Etiam hoc nomine ergo Gregorio VII & alijs Papis eſt quòd merito diras precetur Germania, qui populum & Principes à tam ſalutari inſtituto, cujuſque ab antiquiſſimis temporibus in Germanicis gentibus uſus fuerat, ad illam eligendi non libertatem, ſed licentiam vocarunt. Certè inter cauſas deſtructi regni Germanici hæc licentia una eſt potiſſimarum: quod multis oſtendi poſſet ſi foret hujus inſtituti. Ex parte correctum hoc malum eſt eligendi poteſtate ad Septem illos paucos contractâ: minores enim diſſenſiones ex eo habuit electio. Regiæ tamen poteſtatis diſſolutioni & caſui, quod alterum eſt electionis malum, cautum non fuit. Benè ſcil. ille apud Barclajum Argenid. *l.* 2. *Ipſi Aquilij diverſo è genere lecti quàm ſæpè majeſtatis ſuæ vires his proditas curis fregerunt? Inter hos ille, cujus ſanctiones aureas dicunt, ut filio regnum pararet, quo pretio ſuffragatores emit? Quo deinde ſceptri incommodo, cùm ſolvendo non eſſet, publica ijs vectigalia conceſſit?*

quæ prim[illegible] [illegible]gnoris nomine occupata, mox iſti imbecillitate vel errore regnantium in hæreditarium verterunt. Certè optimo contigit Germaniæ, quòd ducentis jam annis amplius placuerit Electoribus ex parte illam cognaticam ſucceſſionem veterem rurſum obſervare: quod niſi fuiſſet factum ne umbra quidem reip. jam ſupereſſet, utut & ita penè tota ſit collapſa, aut in partes nunc abeat.

FINIS.